SISUKORD

KELL ... 3
ARVUDE VIGURID ... 5
KUI ISA ON KODUS ... 6
UUS KUUB ... 8
PESUPÄEV ... 10
HEA, ET MEIL ON MARI-LII ... 12
TÄPSELT KELLA SEITSME PAIKU ... 13
AITÄH! MU KÕHT ON TÄIS ... 14
PILVEVANA KASTEKANN ... 16
SASSIST, KASSIST JA EMA PASSIST ... 20
KÕRVANÄPUST, NINANÄPUST ... 25
LUMELUGU ... 27
KAKS KUUSKE ... 29
KOOLITEE ... 31

Koolieelikutele. Манивальд Кезамаа. ЛЕЙКА СТАРИКА ДОЖДЯ. На [illegible] языке. Художник-иллюстратор Хуго Митт. Таллин, изд-во «Ээсти раамат». Toimetaja V. Helde. Kunstiline toimetaja H. Tikand. Tehniline toimetaja [illegible]. Korrektor L. Lindret. ИБ № 3754. Laduda antud 15. 06. 81. Trükkida antud [illegible]. Formaat 70×100/16. Ofsetpaber. Kiri: concorde. Ofsettrükk. Trükipoognaid [illegible]. Tingtrükipoognaid 2,58. Tingvärvitõmmiseid 11,28. Arvestuspoognaid [illegible]. Trükiarv [illegible]. Tellimus nr. 894. Hind 20 kop., raamatukogukõites 45 kop. Kirjastus [illegible], 200090 Tallinn, Pärnu mnt. 10. Trükikoda «Oktoober» [illegible] Tallinn, [illegible]

MANIVALD KESAMAA

PILVEVANA KASTEKANN

ILLUSTREERINUD
HUGO MITT

TALLINN
KIRJASTUS „EESTI RAAMAT" · 1981

K 30

4803010200

K 70801—410 / M901(16)—81 TL—6—13—81

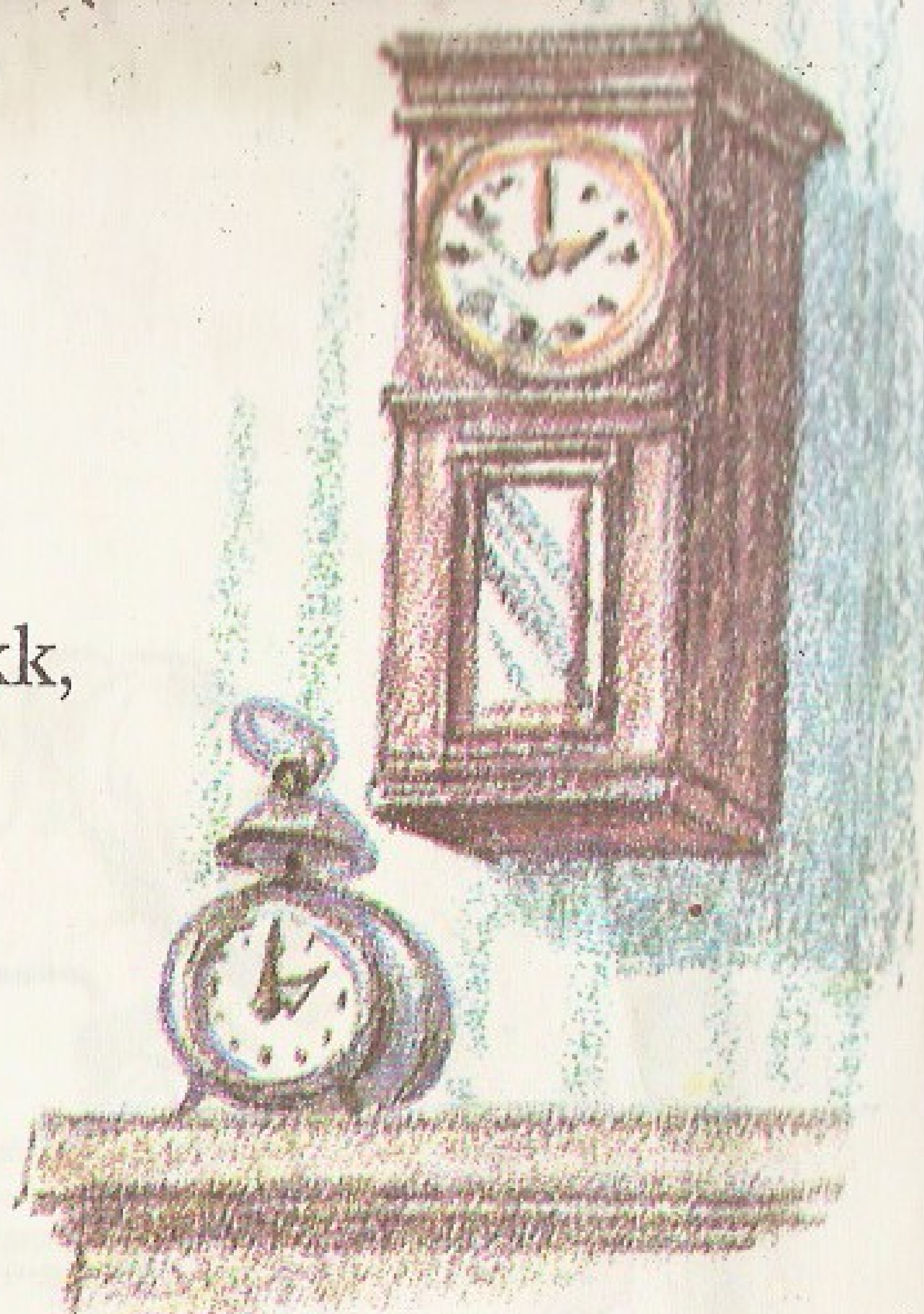

KELL

Tikk-takk tiksub kell —
ta on virk ja hoolas sell.
Hommikul meid äratab,
õhtul tiksub unne.
Halb on see, et paljud meist
kella veel ei tunne.

Tikk-takk tiksub kell.
— Mis siin öelda, kosta!
Oma süü, et tunde mult
lugeda ei oska.

Takk-tikk, takk-tikk!
Üks sõrm, näete, on mul pikk,
teine veidi lühem.
Seisab otse ülal pikk,
lühem number ühel,
aru saab siis igaüks:
kell on täpselt üks.

Lühem sõrm kui näitab kahte —
kell on kaks siis, olge lahke.
Tuleb number kolm või viis —
kell on kolm ja kell on viis.
Nüüd teab Reet ja nüüd teab Hell,
mida räägib sõber kell.

Takk-tikk, takk-tikk!
Tund on täpselt tunni pikk,
päev on täpselt päeva pikk,
igal tunnil oma tund —
laulutund, mängutund,
söögitund, unetund,
puhkamiste mõnus tund.

ARVUDE VIGURID

Üksinda on ikka üks.
Juurde tuleb veel üks „üks".
Suurem nüüd on nende jaks.
Üks ei ole enam üks,
vaid on kaks.

Kahe kõrvale veel üks:
üks-kaks-kolm —
ongi kolm.

Tuleb juurde neljas veli —
kokku neid on juba neli.
Astub viies juurde siis —
ühtesid on kokku viis.

Lahkub ära viies veli,
järele jääb ainult neli.
Läheb ära neljas sealt,
kolm jääb üle paugupealt.
Üks-kaks-kolm,
lahkub „kolm",
järele jääb ainult kaks.
Hüppab „kakski" ära kraps —
ja nüüd taipab iga laps:
järele jäi ainult üks,
üksinda on ikka üks.

KUI ISA ON KODUS

Isal on puhkepäev,
tööle ei lähe.
Tegemist siiski
pole tal vähe.

Kõikidel kodus
ta abi on vaja —
ehitab praegu
kuldnokamaja.

Saeb ja höödeldab,
naelu toksib.
Osavalt kokku
laudu kopsib.

Oh neid teid
ja sõite nii pikki!
Mati auto
läks jällegi rikki.

Seisavad rattad,
ei laternad sära.
„Paranda, isa,
auto mul ära!”

Uurime masinat
kolmekesi.
Ema seal hüüab:
„Ei kee mul veel vesi!

Elektripliit tõrgub,
ei hõõgu tal traadid.
Isa, tule vaata,
mis viga on plaadil!”

Kõigest sai asja!
Pliit jälle sai korda.
Liiguvad rattad
ka Mati „Volgal”.

Ühiuus pesakast
valendab kasel.
Katusel kuldnokk
viletki laseb.

Ei ta lõbusast
laulust väsi —
kiidab vist isa
meistrikäsi.

UUS KUUB

Emal on üks tore asi —
õmblusmasin.

Ema õmbleb masinaga,
ise laulab selle taga:
„Teeme Jaagule uue
ilusa kuue.
Mikule mütsi,
sinised püksid."

Tiki-tiki
masin tikib,
suriseb,
vuriseb
lõbusal toonil.
Niit aga keerleb
kiiresti poolil.

On ikka emal
nobedad sõrmed —
hästi tal lähevad
pisted ja sõlmed!
Õmblus tal iialgi
sassi ei lähe.

„Jaaguke, kuube nüüd
passime vähe.
On varrukas pikk,
kraest veidike kisub.
Siit anname lisa,
sealt lõikame pisut."

Ja kuub tuleb tõesti
nii kaunis ja kena.
Kõigile ütlen:
selle tegi mu ema.

PESUPÄEV

Ema täna pesu küürib,
vannis linad, padjapüürid.
Uhab särke läbi vee —
lõbus, tore töö on see.

Silla-solla, sul-sul-sull,
palis mulli kõrval mull.
Kobrutades kihab vaht,
mustusele käib siin jaht.

Kes on teine pesunaine?
See on meie väike Laine.
Põll tal ees ja laubal tukk —
kleidi määris ära nukk.

Silla-solla läbi vahu,
läbi kange seebilahu
küüritakse kibedasti,
hoolikalt ja libedasti.

Loputus käib lipa-lopa,
uhab maha saasta-sopa.
Viira-väära, keera-kääna,
nüüd vaid pesu välja vääna.

Tilgub tilku tilk-tilk-tilk,
töö on valmis silmapilk.
Veel vaid vähe saputame,
sikutame, raputame.

Nöörile nüüd tuule kätte
läheb linu, käterätte.
„Ema, tule appi veidi,
seame sinna nukukleidi!"

Põsed punnis, uh-uh-uu,
kuivatama tuleb tuul.
Lipa-lapa, laks-laks-laks —
pesunaisi oli kaks.

HEA, ET MEIL ON MARI-LII

Väikene veel Mari-Lii,
minu õeke, pisikulla —
nuku näoga, nuku moodi,
nuku jalad, nuku käed,
nuku silmadega näeb,
väikene ta titevoodi.

Pole ta kuid mingi nukk —
nukk on vaikne nagu sukk,
ei ta naera, ei ta räägi...

Mari-Lii ent pöörab kaela,
siputades jalgu, käsi,
nutmast, naermast ta ei väsi.

Kust ta tuli siia majja,
kuidas tundis linna laia?!
Kust ta teadis: siin on Tiina,
samuti ka ema, Riina,
isa Siim ja vanaema?

Ära, näe, ei eksind tema,
õeke, pisikulla,
oskas siia tulla —
Õnne tänav number kuus,
perekonna liige uus,
hoides lutti suus...

Koos nüüd elada meil kena,
toas kui teine päike,
ja ma pole enam väike,
sest see lugu on ju nii —
nüüd on minust palju väiksem
elav õeke Mari-Lii...

TÄPSELT KELLA SEITSME PAIKU

Äratusekella
nüüd meil pole vaja —
väike õde Mari-Lii
on me ärataja.

Täpselt kella seitsme paiku
lõpeb toas meil vaikus.
Hommikusel tunnil
kõiki tõusma sunnib
väikse Mari hele hääl,
nõuab kindlalt tema:
tõusku isa, tõusku ema,
mina ja mu vanaema,
tõusku kogu pere —
tere, tere!

Toas siis sigin-sagin algab,
riided selga, saapad jalga!

Minul vaja minna kooli,
isa hoidma autorooli
läheb jälle linna.
Õpetajalaua taha
tuleb emal minna.

Ajagu nüüd kogu pere
asjad kiirelt jutti!
Vanaemalt endale
nõuab aga lutti.
Nõuab piima, mahlasegu —
see on tema töö ja tegu.

See on tema päevaalgus,
silmis hommikune valgus,
suus tal naerud, laulud-lallid —
laisklemist ei salli.

AITÄH! MU KÕHT ON TÄIS

Laps see astus. Laps see käis.
Päike oli õuel ere.

Lõunalauas nüüd on pere:
vend ja õde, ema, isa —
olgu toidule vaid lisa!

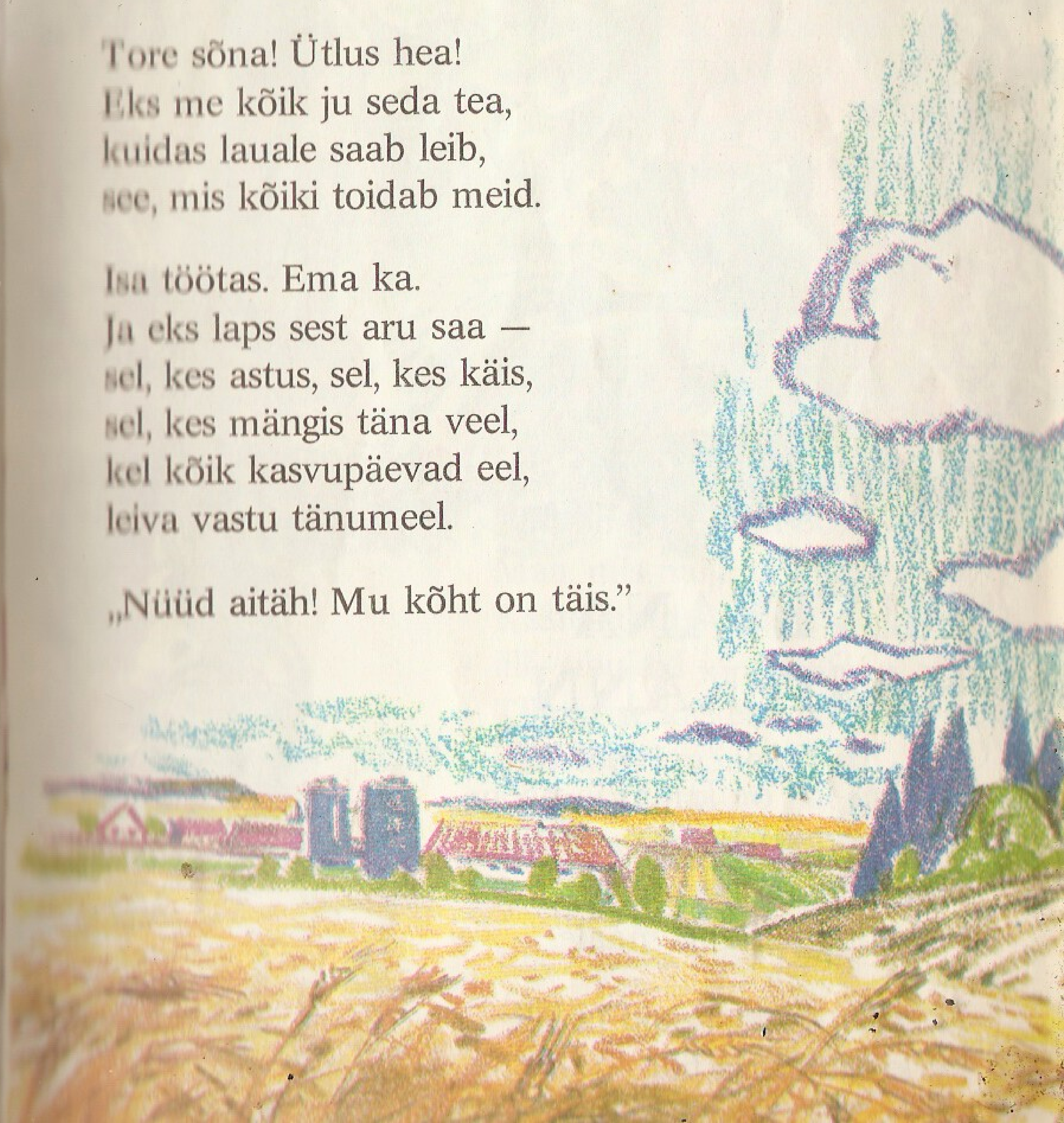
Maitsev supp ja leib ja või.
Laps nüüd jõi ja laps seal sõi.
Pisikeses rusikas
oli tema lusikas,
üles-alla see vaid käis…

„Nüüd aitäh! Mu kõht on täis."

Tore sõna! Ütlus hea!
Eks me kõik ju seda tea,
kuidas lauale saab leib,
see, mis kõiki toidab meid.

Isa töötas. Ema ka.
Ja eks laps sest aru saa —
sel, kes astus, sel, kes käis,
sel, kes mängis täna veel,
kel kõik kasvupäevad eel,
leiva vastu tänumeel.

„Nüüd aitäh! Mu kõht on täis."

PILVEVANA KASTEKANN

Siis kui ilm on kuum ja palav,
vett üks kastekann vaid valab —
peenramaale, aiamaale,
kuivanud ja janus maale.

Kastab põõsaid, puid ja lilli,
kurki, sibulat ja tilli.

Ehkki väike joogiports:
siia sirts! ja sinna sorts! —
kastekann on tänu väärt!
Uhkelt ees tal plekist rind;
vaat kui poleks olnud mind,
kuivaksid kõik aiad ära…

Äkki tuhmus päiksesära,
äkki kauget taevaäärt
palistasid pilvevallid,
sünged, tumedad ja hallid.

Kõmas kõu, ja vägevana
piksevankris Pilvevana
sõitis tuultes taeva alla.
Ja ta hüüe mürisev
pääses laiast kõrist valla:

„Oh-oh-oo, oh-oh-oo!
Maa, mis nalja te küll teete?
Kastekannust kastate
lilli, sibulaid ja peete!?
Tillukene kastekann,
oled tõesti mängukann!
Mis küll maksab sinu vaev —
vett mul täis on pilvelaev.
Teile appi, Tiit ja Ann,
tuleb minu kastekann."

Küll siis algas alles sadu,
vihmavalang, vihmapadu,
mida näeb nii haruharva!
Pärnu, Tallinnasse, Narva,
Läänemerest Peipsi äärde,
Kurekülast Sõrve säärde
ulatus see vihmasadu,
kastes metsi, nurmeradu,
orgusid ja mägesid…

Raskeid vihmavägesid
üle linna alla laskis,
pargipuid ja muru kastis.

„Oh-oh-oo, oh-oh-oo!"
Pilvevana hüüdis.
Naljaviluks inimesi
linnas kasta püüdis.

Polnud abi vihmavarjust
selle ränga saju ees.
Virus, Hiius ja ka Harjus
märjaks sai küll igamees.

Katused kõik põrasid,
vihmalaulust kõlasid,
umbe läksid vetetorud.
Aga maal, kus mäed ja orud,
janunesid viljakõrred —
kõiki kastis Pilvevana
kastekannust, kastetõrrest.

Juua said kõik heinamaad,
põllumaad ja aiamaad,
muru haljaks muutus.
Laste väike kastekann
poleks seda suutnud.

Maa taas vaatas päiksetulle.
„Tänu, Pilvevana, sulle!"
kiitis Tiit ja kiitis Ann.
„Teinekordki meie aeda
kastku sinu kastekann!"

SASSIST, KASSIST JA EMA PASSIST

Numbreid ja ka suuri tähti
tunneb juba Sass.
Varsti teda koolis ootab
esimene klass.

See on hea, kui tähti teame,
A ja B meil tuttav.
Halb on vaid, et seina peale,
otse söögituppa
oma nime tähtsalt Sass
pliiatsiga kirjutas.

Uksele ta maalis siis
punasega numbri 5.

Ema pesi kaua ust,
kulutades seepi.
Isa pidi tooma poest
rulli uut tapeeti.

Ukselt number viie ära
vesi ruttu uhtus.
Aga mõne päeva pärast
halvem lugu juhtus.

Isat-emat linna läksid,
Sassi üksi tuppa jätsid.

Kaua kassi Liisuga
Sassikene mängib.
Hullab oma kiisuga
laua all ja sängis.

Lõpuks vaatab — laua peal
ema käekott lebab.
Huvitav, mis peitub seal?
Uurima peab seda!

Oo — mis leidub selle sees!
„Liisu, vaata siia:
siin on peeglike ja kell,
pisikene küüneviil,
ja üks värvipliiats!

Väike raamat veel on siin,
punast värvi kaaned sel…"

Avab raamatu nüüd Sass.
Nurru lööb ta kõrval kass,
silmad unest kitsad.
Uurib, uurib Sassi pilk:
siseküljel ema pilt,
selle all on pitsat.

Kõvasti nüüd veerib Sass:
„P…aa…ss…ss… pass!"

Uurib veelgi lähemalt
seda sõna ta.
Mis see sõna tähendab,
aru kuid ei saa.

Üldse — raamat väga igav,
pilte sees ei ole.
Ühtki lastelaulu rida
selles pole.

Mõtleb Sass: „Ma ise teen,
maalin siia maja,
kaevu, koera, kõnnitee,
kõike, mida vaja."

Lehele, kus ema pilt,
kerkib maja silmapilk,
kuudi juures Polla haugub…

Pildi kohta aknaaugu
joonistab ta veel.
Pärlidki on emal kaelas,
vaatab aknast, ise naerab,
lõbus on ta meel!

Kasski pöörab ligi näo,
kiidab heaks ja ütleb: „Näu!"

„Olgu," sõnab naerdes Sass,
„meeles pean ma sindki.
Oled arusaaja kass,
siia teen sust pildi."

Punasega kaari tehes
hästi ruttu käis
värvipliiats üle lehe,
kass siis sinna jäi.
Kikkis kõrvad, silmgi kitsas —
täpselt seal, kus asub pitsat.

Õnnetuseks aga
ei leidnud ruumi saba.

„Ära pahanda sa, kiisu,”
ütles Sass. „Su nimi Liisu
seisku suurelt sinu taga!
Igaüks ka peale minu
kohe näeb, et pilt on sinust,
ehkki pildil pole saba.”

Vaadake nüüd tähtsat kassi,
kelle nimi pandi passi!

Oi, kui palju pahandusi,
igasugu sekeldusi
pärast seda emal oli.
Miilitsale trahviraha
maksta temal tuli.

Ei küll keegi kiitnud Sassi
ega tema sõpra kassi,
koos et nemad rõõmsaid pilte
tegid ema passi.

See on hea, kui tähti teame,
pihku pliiatsid ja suled!
Tähti-pilte vihikuisse
maalida ent tuleb!

KÕRVANÄPUST, NINANÄPUST

Igal lapsel kümme näppu,
töökat näppu, hoolsat näppu,
pillikeelte virka näppu,
pallimängu rõõmsat näppu.

Mõnel näppe rohkem veel,
näppe tunneb suu ja keel.
Mõnel mitu ninanäppu,
õige mitu kõrvanäppu.

Ninanäpp neist kõige halvem —
olgu suvel, südatalvel,
tingimata tahab minna
ainult ninna.

Kõrvanäpp ei ole parem:
olgu vasak kõrv või parem,
tahab neid ta uurida,
nagu puur neid puurida.

Ise must ja pesemata,
tahab minna tingimata
suu- ja keelenäpp vaid suhu,
lapse suhu.

Igal lapsel kümme näppu,
hoolsat näppu, töökat näppu,
mängunäppu, pallinäppu,
pillinäppu, kirjanäppu,
niidinäppu, pesunäppu…

Iga laps meil seda teab —
need me näpud väga head.

LUMELUGU

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Ei meid hoia kinni tuba —
valget ja nii pehmet lund
ammu ootasime juba.

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Külm las kargab põske, ninna,
hommikuti lumemaal
on nii mõnus kooli minna.

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Milleks seda lund küll laita?
Ehkki kõva lumepall
teinekord me pead ei paita…

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
Külmetate päris ära…
— Lumest saame põsepuna,
silmadesse päiksesära!

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
Väljadel on suured tuisud.
— Mis meil sellest! Kaasas meil
tublid suusad, kiired uisud.

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Ei me tunne keeluväge!
Lähme piki suusalund,
lähme piki kelgumäge.

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Kus me käpikud ja sallid?
Meiega on lumetuul,
lumetuisk ja lumepallid.

— Lapsed tuppa! Lumi maas!
— Laps vaid kasvab ühtelugu,
siis, kui meiega on päev
keset valget lumelugu…

KAKS KUUSKE

Koos mõlemad nad seisid seal —
näärilaadal leti peal.

Üks saabus otse tehasest,
kus nailonkuuski tehakse.

Hea tüvi. Kõrge ladvatipp.
Täis uhkust kuuse ninanipp.

Kuid teise koduks oli laas,
kus hõljub tuul, kus lumi maas.

Ei olnud ta mis uhke saks,
latv jäänud vähe hõredaks.

Ka tüvi polnud sirgeim just,
koor sammaldunud, pruunjasmust.

Ei nailonkuusk tea öelda muud:
„Mu kõrval oled nagu luud.

Kuis läigib minu kallis rüü!
Ei keegi sind mu kõrvalt müü!"

Pea rõõmsaid lapsi tuli siia.
Mis kuusk nüüd siit küll koju viia?

Ja hüüdsid kõik kui ühest suust:
„See laanekuusk! See laanekuusk!"

Läks suusarada mööda tast,
seal tervitas ta igat last.

Ta okstel orav käbi sõi,
ta ladvas linde laulu lõi.

Käis ümberringi tuulteiil,
ta alt said kodud mutt ja siil.

Mis loeb ta tüve kühm või mõhn —
ta okstes ehtne laanelõhn!

Ja nailonkuusk jäi nukralt vait —
mets polnud tema sünnipaik…

KOOLITEE

Ju hääbub selle suve valgus,
pihl punab, on septembri algus.
Kuid hommik on veel päevahell,
sest lapsi kutsub koolikell.

See koolipäev, see kooliaeg
on kõige parem aastaaeg.
Kui suvi lõhnas lillemeest,
siis mõeldi ju ka kooliteest.

Sealt algab kõik, mis suur ja hea.
Vaid tööta, õpi, tee ja tea!
Sel teel on meie elu pikk,
me homne päev, me tulevik.

Töörõõm käib mööda ruuget maad —
kes külvas, see nüüd saaki saab.
Su lõikusaeg on kaugel eel,
külv alles algas — kooliteel.

